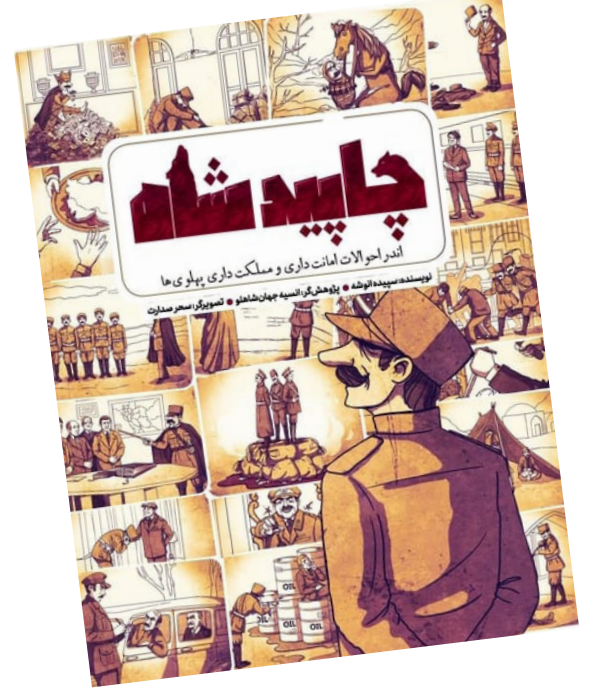




# معرفی کتاب چاپید شاه



معرفی و نقد کتاب «طنز درباره پهلوی»

## یک پژوهش ناقص

با این وجود کتاب به عنوان یک اثر پژوهشی ناقص بسیاری دارد. به طوری که بهتر بود اسم کتاب طنز درباره پهلوی دوم می بود. چون مطلب طنزی درباره پهلوی اول در آن به چشم نمی خورد. مطالب طنز نشریات چپی آن دوره هم در کتاب نیامده. حتی تا سال ۵۸ و ۵۹ هم در نشریات گوناگون درباره پهلوی مطالب طنز بسیاری چاپ می شد که در این کتاب اصلاً ردی از آن ها نمی بینیم.

در میان کتاب هم به مقالاتی برمی خوریم که طنز نیستند؛ مقالاتی از دکتر شریعتی. رابطه ای امام حسین علیه السلام با یزید، نظر شریعتی درباره عشق و یا مقاله گنجهکاران بی گناه که هیچ ارتباطی با طنز ندارند.

با این اوصاف این کتاب به عنوان یک پژوهش، نیاز به وقت و کار بیشتری برای رسیدن به استانداردهای مورد نیاز دارد. پیش از هرچیز هم باید طرح جلد آن (که نام طراحی در شناسنامه کتاب نیست) عوض شود و طرحی متناسب با یک اثر پژوهشی و علمی به آن افزوده شود. در ادامه باید با یک تیم خبره نواقص کار برطرف شود.

هرچند این ایرادات از سال ۹۲ به کتاب وارد شده و حتی ویراستار کتاب، جناب آقای میرجعفری نیز ایرادات آن را گردن نگرفتند و گفتند: «به علت پراکندگی کار و بی برنامهگی من نمی توانم مسئولیت کامل این اثر را بر عهده بگیرم.» ایشان در پاسخ به سوال خبرنگار که ایرادات کتاب را بیان کرد، ضمن این که از بودن نامشان در شناسنامه کتاب اظهار بی اطلاعی کردند گفتند: «من این ایرادات را به آن ها گفتم اما دوستان گفتند نیازی نیست.» این مصاحبه با جست و جو در اینترنت در دسترس عموم قرار دارد.

امید است که انتشارات سوره مهر در آینده نزدیک و با توجه به اهمیت کیفیت آثاری در زمینه پهلوی دست به اصلاح نواقص و ایرادات کتاب زده و نسخه جدید و کامل تری از آن را به چاپ برساند.

کتاب طنز در دوره پهلوی با نقد و بررسی آثار طنزنویسان آن زمان یا به اختصار «طنز درباره پهلوی» یک اثر پژوهشی در باب داستان ها و اشعار طنز دوره پهلوی است. به عبارت دیگر علاوه بر متون و اشعار طنز، نویسنده، یک یادداشت درباره وقایع و اوضاع سیاسی و اجتماعی مورد بحث ارائه می دهد و در پایان نیز به نقد آن اثر می پردازد. البته ترتیب آن گاهی پس و پیش شده. یعنی در برخی موارد ابتدا شرح ماجرا آمده و بعد مطلب طنز و گاهی ابتدا مطلب طنز آمده و سپس درباره آن توضیح داده شده است. این کتاب در ۵۹۷ صفحه و توسط اداره کل امور استان های دفتر مطالعات و ادبیات پایداری مراکز استانی حوزه هنری و انتشارات سوره مهر منتشر شده است.

نویسنده و پژوهشگر این اثر، آقای محمدعلی علمی دانش آموخته رشته علوم سیاسی دانشگاه تهران است. او به طور خودآموز، اصول داستان نویسی را از کتاب های آموزشی معدود آن دوران فرا گرفت. از ایشان آثار پژوهشی دیگری مانند کتاب «طنز در آمریکا» و همچنین آثار طنزی مثل «شاهنشاه در کوچه دلگشا» منتشر شده است.

متون جمع آوری شده در کتاب «طنز درباره پهلوی» همه مختص دوره پهلوی نیستند و آثار مربوط به پهلوی در نشریات پس از انقلاب نیز در این اثر به کتاب اضافه شده است. مطالب کتاب همه آثار فاخر نیستند و به مقتضی موضوع گرد هم آمده است. اما آثار فاخری از نویسندگان معروف، مانند خسرو شاهانی، جلال آل احمد، نصرالله فلسفی، اخوان ثالث، عمران صلاحی و کیومرث صابری در کتاب آمده و آثارشان در این مجموعه نقد و بررسی شده است. نویسنده به فراخور بحث از برخی شخصیت ها توضیحات کوتاهی درباره ایشان نوشته؛ اما کتاب دارای فهرست اعلام نیست. بیشتر شعرها نیز دارای منبع مشخصی نیستند.



امیرحسین انوری

«فساد درباریان، خیانت حکمرانان، بی کفایتی پادشاهان، خوشگذرانی شاهزادگان و ناراضیاتی مردم» که از کتاب تاریخ دبستان تادبیرستان همین سه عبارت به جا مانده و خودش را در قالب لطیفه و توییت طنز جا کرده است. جمله ی پرتکراری که اگر در جواب ۵۰ درصد سوال های تاریخ نوشته می شد، نمره ی قبولی را می آورد. بارها و بارها از تئوریسین ها، جامعه شناسان، سیاستمداران و حتی راننده های تاکسی شنیده ایم: هرچه می کشیم از ندانستن تاریخ مملکت مان است و ملتی که تاریخ کشورش را نداند شکست می خورد چرا که تاریخ تکرار می شود! حالا برای مسئله ای تا این حد مهم هزاران کتاب تاریخی نوشته شده اما درباره ی اینکه چند درصدش خوانده شده اطلاعی نیست!

کتاب «چاپید شاه» اما گویا برای پرکردن این خلأ آمده است. هم تاریخ می گوید هم اگر به مخاطب، ولو مخاطب نوجوان شناسانده شود، به راحتی خواننده می شود. کتابی که می تواند جایگزین کتاب های تاریخ مدارس هم بشود و دانش آموزان را از دست جملات مبهم و تکراری خلاص کند! سبب انوشه با هدف دور کردن تاریخ از زمختی، تاریخ معاصر ایران را به زبانی امروزی و با چاشنی طنز بیان کرده است؛ هدفی که در آن موفق ظاهر شده است. وی پژوهشگر تاریخ است و بیش از نویسندگی، در تاریخ پژوهش می کند. انوشه در نگارش کتاب «چاپید شاه» هم به پژوهش های انسیه جهان شاهلو پسند نکرده و سراغ پژوهش های شخصی نیز رفته است.

از نکات ویژه چاپید شاه آن است که یک کتاب مصور است؛ اما فقط یک کتاب مصور با بریده هایی از عکس های تاریخی گوگلی نیست! سحر صدارت که تصویرگر این کتاب است از خلاقیت خودش استفاده کرده و در صفحات کتاب آلبوم هایی مصور از پهلوی به تصویر کشیده است.

کتاب چاپید شاه که انتشارات جمکران آن را در سال ۱۴۰۰ منتشر کرده، یک کتاب مستند روایی است که در بیست و سه فصل، امانت داری و مملکت داری رضاشاه و محمدرضاشون (به نقل از خود کتاب) را در قالب متون نسبتاً کوتاه و روان بیان کرده است. تمام این بیست و سه فصل در ۱۱۸ صفحه مملو از عکس و تصویر و اینفوگرافی جمع می شود.

اگر اطراف خود نوجوانی می شناسید با چاپید شاه سراغش بروید تا تصویر درست تری از تاریخ برایش بسازید.



امیرحسین انوری